

FRÁSÖGN

af fundum þingmannanefndar EFTA í London 20.-21. mars 2018.

Af hálfu Íslandsdeildar þingmannanefnda EFTA og EES sóttu fundina Smári McCarthy, formaður, Bjarkey Olsen Gunnarsdóttir, Hanna Katrín Friðriksson og Njáll Trausti Friðbertsson, auk Stígs Stefánssonar ritara.

Tilgangur fundanna í London var að ræða við þingnefndir og ráðuneyti auk hagsmunaaðila og fulltrúa fræðasamfélags um fyrirhugaða útgöngu Bretlands úr ESB og áhrif hennar á samskipti EFTA-ríkjanna við Bretland. Helstu viðræðuaðilar í breska þinginu voru Brexit-nefnd neðri deildar undir forystu Hilary Benn, alþjóðaviðskiptanefnd sömu deildar undir forystu Nigel Evans, Evrópunefnd lávarðadeildar undir forystu Boswell lávarðar, og stefnumótunarnefnd íhaldsmanna um Brexit undir forystu Vicky Ford. Þá áttu EFTA-þingmenn fundi með Alan Duncan, aðstoðarráðherra í utanríkisráðuneyti, Greg Hands, aðstoðarráðherra í ráðuneyti alþjóðaviðskipta, Suellu Fernandes, þinglegum aðstoðarráðherra ráðuneytis útgöngumála, og Keir Starmer, skuggaráðherra verkamannaflokksins fyrir Brexit. Að auki hitti nefndin fulltrúa fræðasamfélags og samtaka atvinnulífs, bænda og sjómanna. Svissneska þingkonan Karin Keller-Sutter, formaður þingmannanefndar EFTA, leiddi fyrri dag fundahaldanna en Smári McCarthy, varaformaður nefndarinnar, þann síðari.

Daginn áður en fundir þingmannanefndar EFTA hófust var tilkynnt um samkomulag Bretlands og ESB um bráðabirgðafyrirkomulag til að brúa tímabilið frá útgöngu Breta úr ESB hinn 29. mars 2019 að gildistöku nýs framtíðarsamings milli sömu aðila. Samkomulagið verður lagalega bindandi sem hluti útgöngusamnings Breta sem stefnt er á að liggi fyrir í október nk. Á bráðabirgðatímabilinu verður Bretland bundið af löggjöf ESB, þ.m.t. alþjóðasamningum, til 31. desember 2020, sem það væri enn þá aðildarríki. Hér virðist því lagður grunnur að því að EES-samningurinn geti gilt óbreyttur á bráðabirgðatímabilinu. Borgarar njóti áfram réttar til frjálsrar farar á bráðabirgðatímabilinu og viðmiðunardagsetning vegna réttar til áframhaldandi dvalar verði 31. desember 2020 (lok bráðabirgðatímabilsins). Á bráðabirgðatímabilinu getur Bretland samið um, undirritað og staðfest alþjóðasamninga á sviðum sem annars falla innan valdheimilda ESB (þ.m.t. fríverslunarsamninga), að því gefnu að þeir samningar taki ekki gildi eða verði beitt fyrr en eftir að bráðabirgðatímabilinu lýkur. Umræða um hið nýja samkomulag um bráðabirgðatímabil var eðlilega fyrirferðarmikil á öllum fundum þingmannanefndar EFTA í London enda hafa EFTA-ríkin lagt ofuráherslu á að slíkt samkomulag taki til og tryggi áframhaldandi óbreytta virkni EES-samningsins annars vegar og tvíhliða samnings Sviss og ESB hins vegar varðandi samskipti EFTA-ríkjanna við Bretland.

Meginskilaboð þingmanna EFTA á öllum fundum voru m.a. að benda á mikilvægi viðskiptasambands Bretlands og EFTA en árleg viðskipti nema meira en 50 milljörðum punda. Um 10% af vöruútflutningi EFTA-ríkjanna fer til Bretlands og EFTA-ríkin eru kaupendur af yfir 5% af þjónustuútflutningi þaðan. Þá búa um 54.000 borgarar EFTA-ríkjanna í Bretlandi og svipaður fjöldi Breta í ríkjum EFTA. Samband Bretlands og EES/EFTA-ríkjanna byggist á EES-samningnum og þátttöku í innri markaði ESB en samband Bretlands og Sviss á tvíhliða samningi þess síðarnefnda við ESB. Með samkomulaginu um bráðabirgðatímabil virðist ljóst að slík samskipti haldist óbreytt til ársloka 2020 en nýta verður tímann þangað til vel til þess að ganga frá framtíðarskipan samskipta Bretlands og EFTA-ríkjanna þannig að tryggt verði að samstarf og viðskiptakjör verði ekki verri en við núverandi skipan mála. Það mun væntanlega gerast samhliða því að Bretland semur við ESB um framtíðarskipan samskipta eftir að bráðabirgðatímabilinu lýkur en mikið var fjallað um væntanlegt framtíðarfyrirkomulag á fundunum. Viðmælendur voru sammála um að aukinnar bjartsýni gætti um að góður samningur gæti náðst um framtíðarskipanina og nefndu í því sambandi góðan gang í vinnu við

útgöngusamninginn sem á að liggja fyrir í október og fyrrnefnt samkomulag um bráðabirgðatímabilið frá 19. mars. Enn fremur var nefnt að samningsaðilar nálguðust viðfangsefnið tæknilega og uppbyggilega og að tilfinningarót og reiði sem fylgdu úrslitum þjóðaratkvæðagreiðslunnar um útgöngu í júní 2016 hefði lægt. Þó væri áhyggjuefni að ef til vill þyrfti lengri tíma til að ganga frá samningi um framtíðarskipan en bráðabirgðatímabilið til ársloka 2020 veitti. Sjónarmið meiri hluta Brexit-nefndarinnar og fleiri viðræðuaðila var að þá bæri að framlengja bráðabirgðatímabilið en óljóst er hvort það verður hægt.

Rætt var um ólíkar fyrirmyndir að samningi um framtíðarskipan sambands Bretlands og ESB, þ.m.t. EES-aðild, tvíhliða samning á borð við þann sem Sviss hefur við ESB, tollabandalag við ESB líkt og Tyrkir eru í og víðtækan fríverslunarsamning eins og ESB á við Kanada. Fulltrúar stjórnarinnar vísuðu fyrrnefndum fyrirmyndum á bug og töluðu fyrir víðtækum klæðskerasaumum fríverslunarsamningi sem gengi mun lengra en samningur ESB við Kanada. Vísuðu þeir til áherslna Theresu May forsætisráðherra á möguleika á samræmdu regluverki á tilteknum sviðum sem mundi tryggja innri markaðs meðferð fyrir breskt atvinnulíf á viðkomandi sviðum. Unnt væri að tryggja lipur viðskipti með því að Bretar og ESB hefðu eins samræmdar reglur og mögulegt er samfara viðamiklu kerfi gagnkvæmrar viðurkenningar. Bretland gæti áfram verið með aðild að sumum sérstofnana ESB, t.d. Lyfjastofnun ESB, Efnastofnun Evrópu og Flugmálastofnun Evrópu. Bretar yrðu bundnir af reglum þessara stofnana og þyrftu jafnframt að greiða aðildargjöld. Yrði slíkt fyrirkomulag þáttur í samræmingu reglna á vörusviðinu til að tryggja greið viðskipti.

Fulltrúar Verkamannaflokksins og samtaka atvinnulífsins töluðu fyrir tollabandalagslausninni sem auk þess að lágmarka neikvæð áhrif útgöngu á vöruskipti við ESB mundi tryggja áframhaldandi frjáls landamæri á Írlandi. Fulltrúar samtaka atvinnulífsins sögðu útreikninga sýna að ábati bresks efnahagslífs af tollabandalagi sem útilokaði sjálfstæða gerð fríverslunarsamninga við ríki utan ESB yrði mun meiri en efnahagsleg áhrif slíkra fríverslunarsamninga.

Þingmenn EFTA ítrekuðu að óháð því hvaða form yrði fundið fyrir framtíðarskipan samskipta Bretlands og ESB væri það meginmarkmið EFTA-ríkjanna að tryggja eins góð samskipti við Bretland og hægt væri og helst efla samskipti og viðskiptakjör frá því sem nú er.

Á fundunum var ítrekað rætt hvort vænta mætti nýrrar þjóðaratkvæðagreiðslu um Brexit. Viðmælendur töldu litlar líkur á því og nefndu að umdeilt væri um hvað skyldi kosið ef efnt yrði til slíkrar atkvæðagreiðslu. Ætti valið að snúast um framtíðarsamning við ESB þegar hann liggur fyrir eða útgöngu án framtíðarsamnings? Eða kjósa milli framtíðarsamnings og áframhaldandi veru í sambandinu? Ef af þjóðaratkvæðagreiðslu yrði mundi hún væntanlega vera á milli fyrstu kostanna. Nefnt var að erfiðleikar í samningagerð um framtíðarsamning, t.d. um landamæramál á Írlandi gætu leitt til slíkrar atkvæðagreiðslu sem þó væri ólíkleg.

Frekari upplýsingar fást á vefsíðunni www.efta.int og á nefndasviði Alþingis.